

# **ЗАКОН**

## **О ЗАШТИТИ ПРАВА И СЛОБОДА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА**

„Службени лист СРЈ”, број 11 од 27. II 2002.

Део први

### **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

#### **Предмет закона**

Члан 1.

Овим законом се регулише начин остваривања индивидуалних и колективних права која су Уставом Савезне Републике Југославије или међународним уговорима гарантована припадницима националних мањина.

Овим законом се уређује и заштита националних мањина од сваког облика дискриминације у остваривању права и слобода и успостављају се инструменти којима се обезбеђују и штите посебна права националних мањина на самоуправу и области образовања, употребе језика, информисања и културе и образују се установе ради олакшавања учешћа мањина у власти и у управљању јавним пословима.

Републичким и покрајинским прописима, у складу са Уставом и законом, могу се ближе уредити питања регулисана овим законом.

#### **Одређење националне мањине**

Члан 2.

Национална мањина у смислу овог закона је свака група држављана Савезне Републике Југославије која је по бројности довољно репрезентативна, иако

представља мањину на територији Савезне Републике Југославије, припада некој од група становништва које су у дуготрајној и чврстој вези са територијом Савезне Републике Југославије и поседује обележја као што су језик, култура, национална или етничка припадност, порекло или вероисповест, по којима се разликује од већине становништва, и чији се припадници одликују бригом да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију.

Националним мањинама у смислу овог закона сматраће се све групе држављана кој се називају или одређују као народи, националне и етничке заједнице, националне и етничке групе, националности и народности, а испуњавају услове из става 1. овог члана.

Део други

## ОСНОВНА НАЧЕЛА

### **Забрана дискриминације**

Члан 3.

Забрањује се сваки облик дискриминације, на националној, етничкој, расној, језичкој основи, према лицима која припадају националним мањинама.

Органи федерације, републике, аутономне покрајине, града и општине не могу да доносе правне акте, нити да предузимају мере које су супротне ставу 1. овог члана.

### **Мере за обезбеђење равноправности**

Члан 4.

Органи власти у Савезној Републици Југославији могу у складу са Уставом и законом да доносе прописе, појединачне правне акте и да предузимају мере у циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности између припадника националних мањина и припадника већинске нације.

Органи власти ће донети правне акте и предузети мере из става 1. овог члана у циљу поправљања положаја лица која припадају ромској националној мањини.

Прописи, појединачни правни акти и мере из става 1. овог члана се не могу сматрати актом дискриминације.

### **Слобода националног опредељења и изражавања**

#### **Члан 5.**

У складу са Уставом Савезне Републике Југославије прокламованом слободом националног опредељивања и изражавања националне припадности, нико не сме претрпети штету због свог опредељења или изражавања своје националне припадности или због уздржавања од таквог чињења.

Забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о својој националној припадности.

Забрањена је свака радња и мера насилне асимилације припадника националних мањина.

### **Право сарадње са сународницима у земљи и у иностранству**

#### **Члан 6.**

Припадници националних мањина имају право да слободно заснивају и одржавају мирољубиве односе унутар Савезне Републике Југославије и ван њених граница с лицима која законито бораве у другим државама, посебно са онима са којима имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе.

Држава може предвидети олакшице у циљу остваривања права из става 1. овог члана.

### **Обавезе поштовања уставног поретка, начела међународног права и јавног морала**

## Члан 7.

Забрањена је злоупотреба права која су предвиђена овим законом која је усмерена на насилно рушење уставног поретка, нарушавање територијалне целокупности Савезне Републике Југославије или републике чланице, кршење зајамчених слобода и права човека и грађанина и изазивање националне, расне и верске нетрпељивости и мржње.

Права која су предвиђена овим законом се не смеју користити ради испуњења циљева који су супротни начелима међународног права или су уперени против јавне безбедности, морала или здравља људи.

Остваривање права која су гарантована овим законом не може утицати на дужности и одговорности које проистичу из држављанства.

## **Заштита стечених права**

### Члан 8.

Овим законом се не мењају нити укидају права припадника националних мањина стечена према прописима који су се примењивали до ступања на снагу овог закона, као и на права стечена на основу међународних уговора којима је Савезна Република Југославија приступила.

### Део трећи

## ПРАВА НА ОЧУВАЊЕ ПОСЕБНОСТИ

### **Избор и употреба личног имена**

### Члан 9.

Припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према језику и правопису припадника националне мањине.

Право из става 1. овог члана не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

## **Право на употребу матерњег језика**

### Члан 10.

Припадници националних мањина могу слободно употребљавати свој језик и писмо, приватно и јавно.

## **Службена употреба језика и писма**

### Члан 11.

На територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби.

Јединица локалне самоуправе ће обавезно увести у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва.

У јединици локалне самоуправе где је у тренутку доношења овог закона језик националне мањине у службеној употреби, исти ће остати у службеној употреби.

Службена употреба језика националних мањина из става 1. овог члана подразумева нарочито: коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на језику националне мањине, употребу језика националне мањине у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки личних и података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела.

На територијама из става 2. овог члана, имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису.

Савезни закони и прописи се објављују и на језицима националних мањина, у складу са посебним прописом.

Припадници националних мањина чији број у укупном становништву Савезне Републике Југославије достиже најмање 2% према последњем попису становништва, могу се обратити савезним органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику.

Посланик у Савезној скупштини који припада националној мањини чији број у укупном становништву Савезне Републике Југославије достиже најмање 2% према последњем попису становништва има право да се обраћа Савезној скупштини на свом језику, што ће се ближе уредити пословницима већа Савезне скупштине.

## **Право на неговање културе и традиције**

### **Члан 12.**

Изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности као дела традиције грађана, националних мањина и њихових припадника је њихово неотуђиво индивидуално и колективно право.

У циљу очувања и развоја националне и етничке посебности, припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота.

Установе, друштва и удружења из претходног става самостални су у раду. Држава ће учествовати у финансирању тих друштава и удружења у складу са својим могућностима.

За подстицање и подршку установа, друштава и удружења из става 5. овог члана могу се оснивати посебне фондације.

Музеји, архиви и институције за заштиту споменика културе чији је оснивач држава, обезбедиће представљање и заштиту културно-историјског наслеђа националних мањина са своје територије. Представници националних савета ће учествовати у одлучивању о начину представљања културно-историјског наслеђа своје заједнице.

## Школовање на матерњем језику

### Члан 13.

Припадници националних мањина имају право на васпитање и образовање на свом језику у институцијама предшколског, основног и средњег васпитања и образовања.

Уколико у тренутку доношења овог закона не постоји образовање на језику националне мањине у оквиру система јавног образовања за припаднике националне мањине из става 1. овог члана, држава је дужна створити услове за организовање на језику националне мањине, а до тог времена обезбедити двојезичку наставу или изучавање језика националне мањине са елементима националне историје и културе за припаднике националних мањина.

За остваривање права из ст. 1. и 2. овог члана може се прописати одређени минимални број ученика, с тим да тај број може да буде мањи од минималног броја ученика који је законом прописан за обезбеђење одговарајућих облика наставе и образовања.

Образовање на језику националне мањине не искључује обавезно учење српског језика.

Програм наставе за потребе образовања из става 1. овог члана, у делу који се односи на национални садржај, у значајној мери ће садржати теме које се односе на историју, уметност и културу националне мањине.

У изради наставног плана за потребе наставе предмета који изражавају посебност националних мањина на језику националних мањина, двојезичне наставе и учења језика националних мањина са елементима националне културе из става 1. овог члана, обавезно учествују национални савети националне мањине.

План и програм рада у образовним установама и школама са наставом на српском језику, са циљем поспешивања толеранције према националним мањинама, треба да садржи градиво које садржи сазнања о историји, култури и положају националних мањина, те друге садржаје који поспешују међусобну толеранцију и суживот. На територијама где је језик националне мањине у службеној употреби план и програм у образовним установама и школама са српским наставним језиком треба да садрже могућност учења језика националне мањине.

#### Члан 14.

За потребе образовања на језику националних мањина из члана 13. став 1. у оквиру вишег и високог образовања обезбедиће се катедре и факултети где ће се на језицима националних мањина, или двојезично, образовати васпитачи, учитељи и наставници језика националних мањина.

Поред вишег и високог образовања из претходног става овог члана, факултет ће организовати лекторат на језицима националних мањина, где ће студенти припадници националних мањина моћи да савладају стручне термине и на језику националне мањине.

Поред обавеза из ст. 1. и 2. овог члана, држава ће помагати стручно оспособљавање и термилошко усавршавање наставника за потребе образовања из става 1. овог члана.

Држава ће поспешивати међународну сарадњу, са циљем да се омогући да припадници националних мањина студирају у иностранству на матерњем језику и да се тако стечене дипломе признају у складу са законом.

#### Члан 15

Припадници националних мањина имају право да оснују и одржавају приватне образовне установе, школе, или универзитет, где ће се образовање организовати на језицима националних мањина или двојезично, у складу са законом.

У финансирању образовања на језицима националних мањина могу учествовати и домаће и стране организације, фондације и приватна лица, у складу са законом.

У случају финансијске и друге донације из претходног става, држава ће обезбедити одређене олакшице или ослобађање од дажбина.

## **Употреба националних симбола**

### **Члан 16.**

Припадници националних мањина имају право избора и употребе националних симбола и знамења.

Национални симбол и знамење не могу бити идентични са симболом и знамењем друге државе.

Националне симболе, знамења и празнике националних мањина предлажу национални савети. Симболе, знамење и празнике националних мањина потврђује Савезни савет за националне мањине.

Симболи и знамења националних мањина се могу службено истицати током државних празника и празника националне мањине на зградама и у просторијама локалних органа и организација са јавним овлашћењима на подручјима на којима је језик националне мањине у службеној употреби.

Уз знамења и симболе националне мањине, при службеној употреби из става 2. овог члана, обавезно се истичу знамења и симболи Савезне Републике Југославије, односно републике чланице.

## **Јавно обавештавање на језицима националних мањина**

### **Члан 17.**

Припадници националних мањина имају право на потпуно и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући право на изражавање, примање, слање и размену информација и идеја путем штампе и других средстава јавног обавештавања.

Држава ће у програмима радија и телевизије јавног сервиса обезбедити информативне, културне и образовне садржаје на језику националне мањине, а може да оснива и посебне радио и телевизијске станице које би емитовале програме на језицима националних мањина.

Припадници националних мањина имају право да оснивају и одржавају медије на свом језику.

#### Део четврти

### ДЕЛОТВОРНО УЧЕШЋЕ У ОДЛУЧИВАЊУ О ПИТАЊИМА ПОСЕБНОСТИ, У ВЛАСТИ И У УПРАВИ

#### **Савезни савет за националне мањине**

#### Члан 18.

У циљу очувања, унапређења и заштите националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина и у циљу остваривања њихових права, Савезна влада Савезне Републике Југославије ће основати Савезни савет за националне мањине (у даљем тексту: Савет).

Састав и надлежности Савета ће утврдити Савезна влада.

Представници националних савета националних мањина ће бити чланови Савета.

#### **Национални савети националних мањина**

#### Члан 19.

Припадници националних мањина могу изабрати националне савете (у даљем тексту: савет) ради остваривања права на самоуправу у области употребе језика и писма, образовања, информисања и културе.

Савет је правно лице.

Савет има најмање 15 а највише 35 чланова, у зависности од укупног броја припадника националне мањине, који се бирају на период од четири године.

Савет доноси свој статут и буџет у складу са Уставом и законом.

Савет се финансира из буџета и донација.

Регистар изабраних савета води надлежни савезни орган.

Савет представља националну мањину у области службене употребе језика, образовања, информисања на језику националне мањине и културе, учествује у процесу одлучивања или одлучује о питањима из тих области и оснива установе из ових области.

Органи државе, територијалне аутономије или јединице локалне самоуправе, приликом одлучивања о питањима из става 7. овог члана, затражиће мишљење савета.

Савет се може обратити органима власти из става 8. овог члана у вези са свим питањима која утичу на права и положај националне мањине.

Део овлашћења из области поменутих у ставу 7. овог члана може се поверити саветима, а држава ће обезбедити финансијска средства потребна за вршење ових надлежности.

При утврђивању обима и врсте овлашћења из става 10. овог члана води се рачуна и о захтеву националног савета.

Савети ће се формирати на принципима добровољности, изборности, пропорционалности и демократичности.

Изборна правила о избору националних савета ће се регулисати законом.

### **Савезни фонд за националне мањине**

## Члан 20.

Оснива се Савезни фонд за подстицање друштвеног, економског, културног и општег развоја националних мањина (у даљем тексту: Фонд).

Фонд ће учествовати у финансирању активности и пројеката из буџетских средстава везаних за побољшање положаја и развијање културног стваралаштва националних мањина.

Савезна влада ће донети ближе прописе којима ће утврдити састав и делатност Фонда.

### **Учествовање у јавном животу и равноправност при запошљавању у јавној служби**

## Члан 21.

Приликом запошљавања у јавним службама, укључујући полицију, води се рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености и о познавању језика који се говори на подручју органа или службе.

## Део пети

### ЗАШТИТА ПРАВА И СЛОБОДА МАЊИНА

#### **Забрана нарушавања права мањина**

## Члан 22.

Забрањују се мере које мењају однос становништва у областима насељеним националним мањинама и које отежавају уживање и остваривање права припадника националних мањина.

#### **Судска и уставносудска заштита права**

## Члан 23.

У циљу заштите својих права, припадници националних мањина и национални савети националних мањина могу поднети тужбу за накнаду штете надлежном суду.

У складу са одредбама Закона о Савезном уставном суду, Савезно министарство националних и етничких заједница и национални савети националних мањина ће бити овлашћени да уложи уставну жалбу Савезном уставном суду у случају да процене да је дошло до повреде уставних права и слобода припадника националне мањине, или у случају да им се обрати припадник националне мањине који сматра да је повређен у својим уставним правима и слободама.

## Део шести

### ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

## Члан 24.

До доношења закона из члана 19. став 13. овог закона, националне савете ће бирати скупштине електора националних мањина.

Електори националних мањина из става 1. овог члана могу бити савезни и републички посланици и посланици у скупштинама аутономних покрајина који су на те функције изабрани због своје припадности националној мањини, или који се изјашњавају као припадници мањине и говоре језик мањине.

Електори националних мањина из става 1. овог члана могу бити и одборници који припадају националној мањини, а изабрани су у јединицама локалне самоуправе у којима је мањински језик у службеној употреби.

Право да буде електор има и сваки грађанин који се изјашњава као припадник националне мањине и његову кандидатуру подржава најмање 100 припадника националне мањине са бирачким правом, или га кандидује једна национална организација или удружење националне мањине.

Остала питања у вези са надлежношћу и начином рада скупштина електора националних мањина ће уредити савезни орган надлежан за права мањина у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

#### Члан 25.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СРЈ”.